

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Štari trg 2/I — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.00, za četrt leta Din 15.00, za pol leta Din 30.00; za inozemstvo Din 7.00 (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Kaj nas učijo volitve?

SDS.

Kdor bi jemal v obzir vse okoliščine, ki niso bile prav nič ugodne za SDS (polom Slavenske banke, osovraženost centralizma, teror itd.), bi moral biti prepričan, da bo ta stranka pri volitvah zelo nazadovala. Pa je bil kljub temu porast. Kje so vzroki?

SDS je svobodomiselná stranka in predstaviteljica kapitalizma. Vsled tega je jasno, da ne sme ta stranka izginiti. Kapitalizem je pripravljen na velike žrtve, če gre za njegove interese. S tega stališča je internacionalna stranka.

Kar je bilo starejših naprednjakov, se niso mogli sprijazniti s taktiko in metodami mladine. Pripomniti pa moramo, da je njihova taktika logična posledica liberalnih načel. Pravzaprav so bili ti gospodje, ki so zapustili SDS, nedosledni. Ampak dejstvo je, da se je ločil večji del veteranov in šel med radikale, ali pa so izven strank. Če je kljub temu dvig pri zadnjih volitvah, je to posledica naraščaja. Na jasnem si moramo biti, da je sedanje ozračje, v katerem je dihanje neravnosti in špekulativnosti, zelo ugodno za pridobivanje privržencev med mladino. In med njo ima SDS bogato žetev.

Precej naraščaja je dobila SDS tudi med delavstvom. Pri njem izrabljajo privrženci SDS svoj gospodarski prestiž, ki pa ne bi bil dovolj učinkovit, ko ne bi delavstva izgubil vero vase po krivdi marksističnih voditeljev.

Gotovo je, da bo SDS ta kader tudi obdržala. Kajti če ga niso zmanjšale že omenjene okoliščine, je gotovo, da so

njeni somišljeniki zelo disciplinirani. Za nas je pa to nauk, da ima slovenski narod veliko suhih vej na svojem drevesu. Kajti ta del ne živi z njegovo korenino, ampak se je odločil od njega in stoji ž njim v nespravljivem nasprotju.

Z ozirom na gospodarsko moč te stranke moramo pričakovati ostre in hude boje. Kajti kjer je denar, je tudi dovolj sredstev za razširjevanje idej. Kakor kaže dosedanje življenje, tudi v sredstvih ni izbirčna, samo da vodijo do cilja.

Med inteligenco SDS nima kaj iskati, ker je med njo že opravila svoj posel. Njena logična pot jo vodi med delovno ljudstvo. Sedanji položaj delovnega ljudstva — revščina, brezposelnost, strah za existenco — je nad vse ugoden za cilje SDS. Njen val more odbiti samo globoko zavedno ljudstvo. Vsled tega mora biti naloga vseh prijateljev delovnega ljudstva, da se dvigne njegova samozavest in pa, da prepriča te sloje, kakšnega pomena so za gospodarstvo in družbo. Najlažje pa opravljajo tak posel stranke, ker imajo gotov kader zvestih somišljenikov.

Kakor skuša SDS svoj kader povečati, ravno tako moramo mi, in še bolj kot SDS, stremeti za tem, da pritegnemo v svoj krog vse zbegane delavske množice. Pritegniti jih pa moremo le pod enim pogojem, in ta je: da visoko dvignemo zastavo krščanske demokracije, da ta zastava vedno enako vihra in da se ne ukloni pod nobenim pogojem.

Delovni program ministra za soc. politiko.

Minister za socialno politiko dr. A. Gosar je dal te dni časnikarjem v Belgradu o delu v svojem ministristvu sledečo izjavo:

Doba, v kateri sem prevzel resor socialne politike, ni ravno najbolj povoljna za intenzivno izvajanje socialne politike. Mnogo, kar bi se lahko storilo, bo moralo radi razmer, v katerih živimo, ostati samo pobožna želja. Vendar se nadejam, da bomo kljub temu za olajšanje težkega položaja, posebno delavskega stanu, mogli vsaj nekaj storiti.

Skrb za breposele in za mala stanovanja.

Kot prvo in najvažnejšo nalogo smatram skrb za odvrnitev brezposelnosti, posredovanje dela in podpiranje brezposelnega delavstva. Ono danes potrebuje kruha in zaslužka. Kdor bo to izvršil, o tistem se bo lahko reklo, da vodi najbolj aktualno in največjo socialno politiko. Kakor vemo, je vlada izdelala svoj gospodarski program in misli, da bo, držeč se tega programa, zbudila naše gospodarstvo k novemu življenju. S svoje strani bom v tej smeri skušal v najkrajšem času dobiti denar, ki je zbran za breposele, v prvi vrsti za graditev malih stanovanj. Za posredovanje dela, kakor tudi za samo denarno podpiranje brezposelnih se bo ta denar porabil deloma. Že moj prednik je dal izdelati pravilnik, ki bo z morebitnimi spremembami, tako se vsaj nadejam, skoro stopil v veljavo.

Preosnova delavskega zavarovanja.

Druga važna in nujna točka mojega programa bo preosnova in izboljšanje delavskega zavarovanja. V tem pogledu se bo dalo tudi krajevnim organom za zavarovanje več prilike za podjetnost in odgovorno sodelovanje. V tem pogledu sem že obširno razpravljal s pristojnimi činitelji. Zato upam, da se bo to moje vprašanje moglo povoljno rešiti, tako za ustanovo samo, kakor tudi v popolno zadovoljstvo vseh prizadetih krogov.

Zaščita delavstva.

Zaščita delavstva, kakor jo določa zakon, je v mnogih ozirih nezadostna in potrebna izboljšanja. Tudi v tem oziru so glavne priprave v ministristvu v splošnem že gotove, tako da se bo tudi v tem pogledu moglo v najkrajšem času marsikaj izboljšati. Posebno mislim, da bo treba pomagati inspekcijam dela, da bodo mogle izvrševati posle, za katere so postavljene, da ne bodo zgubljale moči za posle, ki spadajo v delokrog raznih drugih zavodov.

Zaščita dece.

Zaščita dece je ravno za naše razmere največjega pomena. Žalibog so sredstva, ki so v to svrhu na razpolago, zelo majhna. Zato proučujem možnosti, kako bi se moglo v tem oziru na kak drug način pripomoči, da bi se našla materialna sredstva.

Skrb za izseljence.

Po proračunu, kakor ga je sprejel finančni odbor pod ministrom, mojim prednikom, bi morala pravzaprav odpasti naša izseljeniška služba v tujini. Storil bom potrebne korake, da v tem oziru dosežem potrebne spremembe, tako da bi bilo mogoče obvarovati ne samo dosedanje izseljeniško službo, marveč jo še spopolniti. To mislim, je potrebno temprej, ker se naši delavci vedno bolj izseljujejo v države, ki so jim popolnoma tuje in neznane.

Invalidsko vprašanje.

Invalidsko vprašanje je zelo težaven problem. Za sedaj bo prva naloga ta, da se pospeši reševanje invalidskih zadev po novem zakonu, katerih je še vedno okrog 40 odstotkov nerešenih. Dasiravno se je proračun v to svrhu zmanjšal, vendar upam, da se bo tudi ta napaka lahko popravila. Reševanje prošenj o odkupu invalidnine je sedaj v polnem teku. Ti slučajji se bodo prilično hitro rešili.

Stanovanjsko vprašanje.

Vedno sem bil na stališču, da se mora stanovanjsko vprašanje rešiti samo s tem, da se čimveč gradi. Vse ostalo so samo slamnata sredstva. Zato je bilo od vsega začetka jasno, da je treba za to uporabiti vsa sredstva, s katerimi ministristvo razpolaga. Zato mislim tudi večji del za brezposelne zbranega denarja uporabiti za produktivne svrhe, v prvi vrsti za graditev malih stanovanj. Poleg tega daje ministristvo že sedaj iz stanovanjskega fonda z ozirom na nedavno objavljeni pravilnik posojila drž. uradnikom za graditev stanovanj. Podpisal sem že več takih dovoljenj. Komisija, ki rešuje te prošnje, ima nalog, da delo po možnosti pospeši.

Političen pregled.

V narodni skupščini se je pričela proračunska razprava. Proračun znaša 11 milijard 690 milijonov. — Anketni odbor je končal razpravo o korupciji. Zmagalo je stališče SLS, ki zahteva, da se pokliče na odgovor vsakdo, minister, uradnik ali zasebnik, komur se upravičeno očita korupcija. — Pretekli teden so delali tudi razni skupščinski odbori.

Najvažnejši dogodek je torkova seja radikalnega kluba, ki je sklenil, sprejeti člane Jovanovičevega kluba nazaj v radikalni klub. S tem se je vladna večina zopet znatno okrepila.

DRUGOD.

Najvažnejši dogodek preteklega tedna je ameriški predlog glede razorožitve na morju, ki ga je poslala Amerika Franciji, Italiji, Japonski in Angliji v izjavo. Amerika predlaga, da se to vprašanje obravnava na posebni konferenci interesiranih držav. Italija se je načeloma izjavila za razorožitev, vendar skrbno pristavlja, da si svojih pravic do morske plovnice ne bo dala kratiti. Francija pa zahteva, da se to vprašanje obravnava v okviru Društva narodov, ker je to zadeva, ki spada v njegov delokrog. Razen tega pa se morajo pri rešitvi tega vprašanja vpoštevati tudi druge manjše države. Vprašanje razorožitve bo predmet letošnjih razprav na zasedanju »Društva narodov« in države, ki imajo resno voljo voditi pacifično politiko, ne smejo kršiti ugleda Društva narodov s tem, da obravnavajo tako pereče probleme na posebnih konferencah, kjer po 5 diplomatov odloča o vprašanjih, o katerih mora biti vsa javnost nekoliko natančneje poučena. Prizadevanje za mir mora biti resno in eno najglavnejših principov zunanje politike vseh socialno orientiranih strank. Socialistična konferenca v Bruslju je te dni sprejela resolucijo, da naj se takoj proglasi generalna stavka vseh prometnih delavcev, ako bi katera imperialističnih držav hotela v kolonije pošiljati vojaštvo in orožje. Angleška delavska stranka je pri zadnjem sporu med Anglijo in Kitajsko odločno nastopila.

Tako dela socialni minister.

Komaj nekaj dni je tovariš Gosar minister za socialno politiko, pa se že pozna njegov blagodejen vpliv.

Kakor znano, se je nahajala Delavska zbornica v Splitu v velikih težavah, predvsem ker ni hotelo pristojno ministristvo potrditi proračuna. Novi minister je rešil to zadevo na tak način, da je odobril proračun, obenem pa dal ukaz, da se takoj ukrenejo potrebni koraki, ki vedejo do skorajšnjih volitev. Isto je odredil pri Delavski zbornici v Novem Sadu. S tem korakom je dana možnost, da

pridete obe zbornici čimprej v normalen položaj.

Okrog 30 milijonov dinarjev delavskega denarja je nabranega v Hipotekarni banki in v par drugih zavodih. Vse urgency in pritiski delavskih organizacij so bili zaman. Sedaj se pa že izdeluje tozadevni pravilnik in bo dogotovljen v najkrajšem času.

Kakor je znano, je Delavska zbornica v Ljubljani brez lastnega poslopolja, kljub temu da je na razpolago potreben kapital. Z ukazom ministra dr. Gosarja je ta zapreka odstranjena in le njemu se ima delavstvo zahvaliti, da bo dobila Delavska zbornica v doglednem času lastne prostore.

Istotako je pripravljenih nekaj milijonov za zidavo uradniških stanovanj in sicer na ta način, da bodo dobili uradniki ceneno posojilo na dobo 25 let.

Znano je, da skušajo nekateri trgovci izrabljati sedanji položaj v škodo svojih nastavljenecov. Tako so trgovci v Celju pripravili velikega župana v Mariboru, da je izdal odlok, glasom katerega smejo vpoklicati v službo svoje namesčence tudi ob nedeljah, odnosno da jih smejo ob delavskih pridržati v delu čez običajni delovni čas. Ker je bila taka odredba protizakonita, jo je minister brzojavno ukinil.

Da se v bodoče preprečijo taka prakticanja, pripravlja minister pravilnik, ki bo take zadeve pravilno in pravično uredil.

Poleg naštetega je na vidiku več odredb, ki so zelo važne za delavstvo.

Če primerjamo razne zahteve marksistov po časopisju, bo lahko vsak sam razsodil, kako resne so.

Zgled demagogije.

Priznamo: Radovedni smo bili, kakšno stališče bodo zavzeli naši marksisti proti novemu ministru za socialno politiko. Kajti dr. Gosar je tako znana osebnost, da vedo tudi marksisti, da pomeni značaj ministrov in njegovo strokovno znanje ter njegov vpogled v delavske razmere garancijo. Namreč garancijo v tem smislu, da ne bo njegovo delovanje nasprotno delavskim interesom in da bo izvedel prav vse, kar se more v sedanjih razmerah izvesti.

Kakšen je položaj v vladajoči družbi v naši državi, tudi dobro vedo naši marksisti. Če je prevzel v takem položaju tovariš Gosar ministristvo za socialno politiko, dokazuje ta čin le njegovo veliko ljubezen do delavstva in pa njegovo visoko moralno silo. Kajti ali naj pusti, da sploh propadejo vse pridobitve, ki so jih pridobili delavci? In to bi se zgodilo v onem trenutku, ko bi bilo ukinjeno ministristvo za socialno politiko. In to ministristvo je rešil edino tovariš dr. Gosar. Tudi to dobro vedo naši marksisti. Ko bi imeli v sebi le količkanj poštenja, bi to pokazali. Toda v strahu, da jih bodo delavske mase še bolj zapuščale kakor dosedaj, se poslužujejo takih sredstev, ki so celo z izrazom »demagogija« pre-milo označena.

»Delavec«, glasilo združenih marksistov, se v številki z dne 10. februarja prav na široko razkorači in zahteva, da naj dr. Gosar kar čez noč dela čudeže: on naj ukine zakon o zaščiti države, uvede tiskovno svobodo, odpravi davek na ročno delo, prepove nočno delo v pekarnah, zviša existenčni minimum na 30 tisoč dinarjev, uredi plače uradnikom, vpostavi diplomatske odnose s Rusijo, izda nov pravilnik za bratovske skladišnice itd. Če tega ne izvrši, je demagog in ljudski goljuf, pa ne samo dr. Gosar, ampak tudi vsi krščanski socialisti. Tudi »Enotnost« se je oglasila v obliki javnega vprašanja na dr. Gosarja. Moramo pa priznati, da se giblje v mejah možnosti.

V splošnem take zahteve, kakor da bi imela SLS absolutno večino v parlamentu. Kar se pa tiče pravilnika za bratov-

ske skladnice, bi pa morali vedeti strokovnjaki v marksističnem taboru, da spada ta zadeva zaenkrat še pod ministrstvo za šume in rude.

Ko bi bili mi demagogi, ne bi šli v vlado, ampak bi pustili, da naj rajši vse propade, samo da bi imeli še več povoda za vpitje. Toda mi smo resni ljudje. Hočemo poskusiti in izrabiti vsako pri-

lika, s katero menimo služiti delavstvu. Ne bomo pa nikoli zakrivali delavstvu težkoč, ki so nam na poti, tako da bo objektivna sodba za poštene in resne ljudi vedno mogoča. Seveda od urednika »Delavca« ne moremo kaj takega pričakovati, nasprotno, prepričani smo, da bo še vedno stavljal »razne minimalne zahteve«. Vsak plit po svoje poje.

Jugoslovanska strokovna zveza. Iz centrale.

Glavno tajništvo JSZ je obvestilo ministra dr. Gosarja o pritožbah delavstva o površnih in zelo redkih revizijah v obratih po organih Inspekcije dela. Kadar se take revizije vrše, so vnaprej napovedane, da morejo podjetja pravočasno za tisti dan prikriti vse nerednosti v obratu. Zgodi se tudi, da se delavskih zaupnikov sploh ne zasliši, ali pa se jih zasliši vpricho podjetnika ali pa ravnatelja. Dr. Gosar je odgovoril, da bo upošteval vsako konkretno pritožbo, ko jo prejme. Izdal bo tozadevno tudi stroge predpise glede revizij v obratih in disciplinarno postopal proti organom, ki niso ali ne bi prav vršili svojih dolžnosti.

Strokovna zveza rudarjev.

Trbovlje. Na obratu Neža, spadajoč pod obratovodstvo dnevni kop Doberna, so odborniki prevzeli vsak svoje delo. nevarnost delavcem na delu: Taže so visoke po 7—8 metrov in niso nič posevne. Pozimi je zemlja zmrzla in visi kup delavcu nad glavo ko koplje. Pri nočnem delu, ko je v službi okrog 30 delavcev, je tako slaba razsvetljava, da delavec prav nič ne vidi, ako mu preti nevarnost. Pozivljamo rudarski urad, da ukrene potrebno in naroči TPD, da oskrbi varnostne naprave po predpisih in da pravočasno prepreči eventuelne nesreče, ki so na sedanjem stanju neizogibne. Ako družba zahteva od delavstva, da upošteva službeni red, zahteva obratno od nje delavstvo, da ima urejene varnostne naprave.

Trbovlje. Dne 7. januarja je imel odbor naše skupine prvo sejo, na kateri so odborniki prevzeli vsak svoje delo. Med drugim je važno, da se je ustanovil ožji odsek za kolportažo in pridobivanje novih naročnikov »Pravice«. V ta odsek so bili izvoljeni tovariši Križnik Filip, Janež Jakob in Guzej Jernej ter Erjavac Franc. Sklep se je bil, če ostane odbornik ali namestnik od seje, ne da bi se mogel tehtno upravičiti, zapade kazni 5 Din v korist tiskovnega sklada »Pravice«.

Zveza tovarniškega delavstva.

Javornik. Preteklo nedeljo se je vršil redni občni zbor skupine SZTD. Udeležba je bila zadovoljiva, kar je znak, da delavstvo polagoma uvideva, da je edino le v organizaciji njihova rešitev. Na žalost pa moramo ugotoviti, da je bilo med temi tudi par takih, ki so še v popolni nezavednosti in le-ti so bili vzrok, da se občni zbor ni izvršil tako, kot smo pričakovali. To pribijemo samo zato, da ne ostane kaj prikritega in zato, ker nas je sram, da se med nami dobe taki delavci, ki so proti svoji strokovni organizaciji, katere namen je doseči naše pravice in zboljšanje gmotnega položaja nas vseh. Veselilo nas bo, ako tudi ti spoznajo svoje napake ter gredo z nami v skupno borbo. Po običajnih poročilih je poročal tajnik Lombardo o pomenu in dolžnosti organizacije. Tovariš Pukšič z Jesenic je v stvarnih izjavah podal poročilo o Delavski zbornici. Nato smo izvolili nov odbor, kateri nam daje garancijo, da bo v bodoče vodil organizacijo v napredku in jo usposobil svojim praviim namenom. Zato vam kličemo: Na delo!

Kleparji in inštalaterji. Star pregovor pravi: V slogi je moč. Predstavnica te sloge je naša organizacija, ki je obenem zbirališče naših misli in enotnih ciljev za doseg boljše bodočnosti. Vsak zaveden človek že danes ve, da brez organizacije ni življenja, ni kruha. Spominjajmo se časa, ko je bila naša organizacija na višku moči in solidarnosti. Tovariši! Mar nismo bili tedaj vsi ene misli, vsi za skupne načrte in sigurni naših uspehov? Res je, boste rekli, in tudi marsikaj smo tedaj dosegli za zboljšanje naših razmer. Toda pozabili smo na bodočnost in krenili smo na pot, ki nas je

peljala iz organizacije. Bolj kot kdaj prej potrebujemo danes močne organizacije, kajti sami čutite, da se je od tedaj mnogo spremenilo, da se nam nalaga vedno nova bremena, na drugi strani se pa vedno bolj krhajo naše pravice, katere smo si težko priborili. Vsak dan čutite, kako se vas zapostavlja in šikanira po raznih podjetjih in delavnicah. Zakaj to? Mar ne veste, da zato, ker med nami ni več edinosti in ni tiste organizacije, ki bi napravljala red in odpravljala krivice? Ako bomo še nadalje ostali brezbržni, se nam bodo krivice množile z dneva v dan. Tovariši kleparji in inštalaterji! Še je čas, da dvignemo svojo organizacijo, jo naredimo močno in tako izročimo njenim praviim namenom. Kdor se količjak zaveda svojega položaja, ta naj se sigurno udeleži rednega občnega zbora, ki se bo vršil v nedeljo, dne 27. februarja ob 9 dopoldne v spodnjih prostorih Konsumnega društva na Kongresnem trgu 2. Čas prihaja, tovariši, na delo! — Franc Lončar.

Prevalje. V nedeljo dne 13. febr. se je vršil pri Korotanu na Fari občni zbor tukajšnje skupine S. Z. T. D. Udeležba je bila lepa, razpoloženje dobro. Poročila odbornikov so značilno vplivala na članstvo, katero je odboru priznalo vsestransko, skrbno in vztrajno delo. Splošna želja je bila, da bi se vpeljalo tako nujno potrebno starostno zavarovanje za vse delavstvo in izenačenje upokojenec. Staroupokojenec so v pravem pomenu besede berači. Stari izpopolnjeni odbor je dobil nalogo gojiti prepotrebno delavsko izobrazbo, se dosledno pravično zavzemati za delavske koristi v medsebojnem zaupanju, kjer ga bo članstvo dosledno podpiralo.

Zveza papirniškega delavstva.

Vevče. V soboto, dne 12. t. m., se je vršil v Društvenem domu delavski shod, na katerem je poročal glavni tajnik JSZ tov. Gajšek in zaupniki o rezultatih zadnjih pogajanj glede odpustov. Shod je bil ponovno izredno dobro obiskan. Pri poročilu tov. Gajška je dalo delavstvo duška svoji ogorčenosti nad postopanjem podjetja z delavskimi družinami. Boj papirničarjev ni končan. Za bitko bomo pripravljeni. — Delavci! Podjetje je hotelo razbiti naše trdne vrste. Obžalujemo tovariše, ki so se dali zapeljati in želimo, da se čim prej vrnejo nazaj k matici »Zvezi papirniškega delavstva«. Podjetje računa na našo razcepljenost. In res smo se žalibog na zadnjih pogajanjih s podjetjem pogajali razcepljeni. Oklenimo se vsi trdno naše »Zveze papirniškega delavstva«, s katero smo tolikokrat zmagovali. Izvršimo svoje načrte in zmagovali bomo! Razcepljenost pri nas sicer ni velika, saj šteje nasprotna organizacija malenkostno število članov, vendar jo skuša podjetje izrabljati v škodo nam vsem.

Dr. Gosar za pravice papirniških delavcev. V soboto, dne 12. t. m., se je mudil minister za socialno politiko tov. dr. Gosar v Ljubljani. Glavni tajnik JSZ je ob tej priliki obvestil dr. Gosarja o zadnjih neutemeljenih redukcijah v Vevčah in o nezakonitostih, ki se dogajajo v papirniških obratih. Minister dr. Gosar je priporočil, da se mu pošlje konkretna pritožba, nakar bo odredil strogo revizijo v obratu, poklical pristojnega inspektorja dela na odgovor in nezakonitosti kaznoval.

Lesni delavci.

Vavta vas. V našem kraju je lesna industrija silno razvita. Saj so pa tukaj taki kompleksi gozdov, ki še deset in desetletja lahko utrpijo drvarsko sekiro brez vsake škode. Naravno, da živi tukaj ogromno število lesnih delavcev, zaposlenih pri raznih žagah, in gozdnih delavcev, ki spravljajo iz obširnih gozdov raznovrsten les v dolino. Delavstvo o strokovni organizaciji tukaj do danes še

ni imelo nobenega pojma. Zato se ni čuditi, da živi to delavstvo mnogokrat v silno slabem položaju. Saj ne pozna niti najnavadnejših pravic, ki mu jih daje zakon o zavarovanju delavcev, zakon o zaščiti delavcev in drugi zavarovalni in zaščitni delavski zakonski predpisi. Ni se čuditi, da je očigled tem slabim razmeram izšla iz delavstva samega misel po združenju vsega tega delavstva v Vavti vasi in sosednih krajih, ki se preživlja le od težkega dela svojih rok in mnogokrat za svoje delo ne prejme niti takega plačila, da bi se mogel delavec pri svojem delu primerno hraniti. Za razmere tega delavstva je izvedela Jugoslovanska strokovna zveza. Zato se je podal v nedeljo 13. februarja v Vavto vas glavni tajnik JSZ tov. Gajšek, kjer se je vršil lep shod lesnega delavstva. Govornik je navzočim pojasnil pomen in cilje naše organizacije, pojasnjeval je delavcem razne socialne zakone in predpise ter jih pozval, da se vsi lesni delavci iz cele doline združijo v svojo strokovno zvezo lesnega delavstva, potem katere bo skušala JSZ dvigniti tako telesno kakor duševno blagostanje članov. Navzoči so sprejeli izvajanja govornika z velikim odobravanjem, bili so mu hvaležni in vsi prijavili svoj pristop k Strokovni zvezi lesnega delavstva. Vse podrobnosti za izvršitev organizacije se izvrše tekoči in naslednji teden, nakar se bo sklical v najkrajšem času velik shod tukajšnjega delavstva, na katerega bodo povabljeni delavci tudi iz sosednih krajev. Vabimo vse delavstvo Dolenske, da se priključi svoji strokovni organizaciji, ker le potem nje si bomo lahko priborili boljše življenje.

Zveza tobačnega delavstva.

Iz tobačne tovarne. Pod vodstvom delegata Delavske zbornice je prispela v Belgrad deputacija delavcev tobačne tovarne v Ljubljani. Poslanec Kremžar jo je vodil v monopolsko upravo, kjer je protestirala proti redukcijam v tobačni tovarni v Ljubljani. Zahtevala je, da se uredijo plače v smislu predlogov, da se vpokojenecem sedanji borni prejemki zvišajo in da se izda potreben pravilnik o pokojninah in plačah. V posebnem posvetovanju z načelnikom in upravnikom monopolne uprave se je dogovorilo, da se bo tekom prihodnjega tedna uredila zadeva glede redukcij. Plače in pokojnine pa so odvisne od pravilnika, ki leži nepodpisan pri finančnem ministru. Sedanji finančni minister dr. Bogdan Marković je v finančnem odboru obljubil poslancu Smodeju, da bo to zadevo rešil. Pretekli teden je bil pri finančnem ministru v isti zadevi poslanec Kremžar, katerega je minister v tej stvari povabil na razgovor za prihodnji teden.

Viničarji.

Zavrč. Dne 6. februarja t. l. se je vršil na Gorenjskem vrhu ustanov. občni zbor »Strokovne zveze viničarjev«, skupine Zavrč. Občni zbor, na katerega so prihiteli naši viničarji iz vseh okoliških vrhov, je otvoril tovariš Kokot Jožef ter dal besedo centralnemu tajniku tov. P. Rozmanu, kateri je podal navzoči množici viničarjev izčrpno poročilo o pomenu in potrebi organizacije sploh, o vsestranskih uspehih, katere si je organizacija priborila ter končno o samopomoči v organizaciji. Navzoči so izvajanjem z zanimanjem sledili in jih odobraval. Po čitanju pravil in poslovnika posmrtninskega sklada, katero oboje se je sprejelo, se je prešlo na volitve odbora. Izvoljeni so: predsednik Kokot Jožef, podpredsednik Belšak Jakob, tajnik Kotolenko Alojz, blagajnik Možina Blaž; odborniki: Ropič Alojz, Fait Ivan in Krajnc Franc. Zaupniki: za Turški vrh Liber J., za Hrastovec Cvetko V., za Gorenjski vrh Kokot F., za Goričak Kotolenko F., za Korenjak Bratuša B., za Belski in Veliki vrh Kokolj F. Preglednika: Borovinšek F. in Zebec A. Pri slučajnostih so bili soglasno sprejeti predlogi, da naj se čimprej vrši za skupino organizatorično tehnični tečaj in da se s 1. marcem začne pobirati za posmrtninski sklad. Ob zaključku zborovanja se je oglašil naš znani boritelj za pravice viničarjev tov. Geč Franjo, ki je pozival k nepremagljivi vztrajnosti ne glede na težave in ovire ter k skupnemu sodelovanju z ostalimi tovariši iz vseh viničarskih krajev za zboljšanje našega gospodarskega stanja. Nato se je občni zbor zaključil in udeleženci

so se z zadovoljstvom razšli na svoje domove. Pričakovati, da bo za nas boljše samo od sebe, je zastoj, začeti je treba z lastnimi močmi graditi stavbo srečnejše bodočnosti. Tega pa posameznik ne more sam storiti, zato se moramo organizirati. Tako so storili naši Zavrčani in njih skupina šteje že sedaj pri ustanovitvi 138 članov, kar bi naj posnemali vsi oni viničarji, kjer organizacije še ni. S tem smo si v našem pokretu zopet osvojili važno postojanko, postavili smo si profil v naše haloške griče, kjer se še nahaja veliko neizrabljenih moči za našo organizacijo. Čaka nas še veliko dela in truda obenem se nam pa od tam napoveduje tudi velika bodočnost viničarskega stanja.

Viničar.

Gornja Radgona. Dne 20. februarja 1927 se bo vršil po rani sveti maši strokovni sestanek viničarjev gornje-radgonske okolice v prostorih posojilnice. Govoril bo centralni tajnik Strokovne viničarske zveze, tov. P. Rozman. Zaupniki so priprave vzeli v roke, ter je pričakovati velike udeležbe. Zopet bo ena postojanka v naših rokah, s katero bo moč naše organizacije veliko pridobila. Živeli zavedni viničarji!

K položaju v Vevčah.

V zadnji »Pravici« smo poročali o odpustih delavstva v Vevčah in tozadevnih razgovorih med zastopniki delavstva in podjetja. Ker je zastopnik JSZ tov. Gajšek predlagal, da se vrše razgovori tudi na licu mesta, se je tak sestanek končno po obotavljanju zastopnikov podjetja vendarle vršil v Vevčah 11. februarja.

Navzoči so bili: Za delavstvo zaupniki Karel Pintar, Franc Anžur, Alojzija Ocvirk, Viktor Arko in Jakob Žulovec; za JSZ glavni tajnik Gajšek; za DZ Tokan; za NSS Kravos. Podjetje sta zastopala dr. Pavlin in ravnatelj Hausch.

Zastopniki delavstva so predložili svojo zahtevo, da se odpust 12 delavcev prekliče in podprli svojo zahtevo z ugotovitvijo, da dela delavstvo v zavijalnici po 12, 14 in celo po 16 ur na dan, dalje, da se dela preko 8 ur tudi pri parnih strojih in v drugih oddelkih. Če se odpravijo te nezakonitosti, lahko mirno brez vsake škode ostanejo odpušeni v tovarni, ker so pripravljeni sprejeti vsako delo.

Zastopnika podjetja sta trdovratno branila korak podjetja in nista hotela pristati na preklic odpustov. Izjavljala sta le, da večjih redukcij ne bo, da se delavstvo v papirniškem obratu sploh ne bo reduciralo (tu je mišljen stalen kader papirničarjev) in da so odpušeni le tisti, ki so bili sprejeti za gotovo delo, ki je pa sedaj končano, bodo pa sprejeti zopet v delo, ko bo potreba. Za sedaj jim je pa delo na razpolago pri »Obnovi« v Preski.

Končno so zastopniki delavstva predlagali, naj se obdrži v službi vsaj 5 družinskih očetov, ki bodo vrženi na cesto. Tudi na to minimalno zahtevo zastopnika podjetja nista pristala, čeprav je bilo pri razpravi ugotovljeno, da je zadosti dela v tovarni.

Gospodje! Preprečite krivico, ki jo hočete zadati družinskim očetom, katere ste odpustili. Delavstvo si bo to vaše dejanje dobro zapomnilo in delalo z vsemi močmi na to, da se storjena krivica tovarišem popravi.

Agitirajte za »Pravico«!

Kdo je kriv?

Trbovlje, 12. febr. 1927.

Ker se pri nas stalno pojavljajo razne bolezni, tifus in druge, hočemo nekoliko spregovoriti o naših stanovanjskih razmerah. Na Doberni je mnogo barak, ki niso v njih stanovanja za ljudi, ampak so slabi konjski hlevi. Še žival bi v njih obolela. Posebno so v najslabšem stanju barake podjetja Dukič in drug. Omenjene barake izgledajo kot da jih je voda skupaj znesla, ne pa da bi v njej na zunaj zgledale kot stanovanja. V njih ni nobenih pravih štedilnikov, nobenih umivalnikov in postelje izgledajo kot kupi zdrobljene slame. Tukajšnji zdravnik bratovske skladnice g. dr. Jenšterle je že pred par meseci svaril podjetje,

SOCIALNA KULTURA

PRILOGA „KREKOVE MLADINE“

Naš program.

I. EF. 4. 13.

»Dokler ne dospemo vsi do tega, da bomo ene vere; da bomo poznali božjega Sina; se dobojevali v značaj popolnega moža do mere polnoletnosti Kristusove.«

A. K.:

Kdo z nami?

Morebiti se nismo še nikoli tako zavedali sebe kakor danes. Morebiti še nikoli nismo tako čutili potrebe, da i mi krščanski socialisti dvignemo svoj glas, ne v upor proti naravnim in pravičnim zakonom, marveč proti nenaravnemu načinu, kako je danes urejen družabni red. Mi stremimo po izboljšanju gospodarskega stanja delavcev, a vemo, da mora iti pred gospodarsko reformo duhovna reforma ljudi. Mi smo proti nasilju in revoluciji, smo odločno proti razrednemu boju, ker želimo vsem zatiranim vseh stanov svobodo in pravico, a smo zato tembolj za dosleden boj vsega krščanskega delavstva, da si pribori enakopravnost z drugimi stanovi. V gospodarskem delu našega programa smo za podružabljenje, ki naj prinese delavcu lepšo bodočnost.

Odtod upravičen samostojen pokret tudi krščanskega delavstva, ki je po svojem tridesetletnem gibanju zajelo radikalno formo socialističnega pokreta. V to je treba vzgoje in pouka. Naj služi poleg »Krekove socialne šole« in socialnih sestankov tudi ta priloga »Pravi-

ce« v izobrazbo krščanske socialistične miselnosti.

Mi vemo za krščanski socializem, a ga premalo poznamo. V tej prilogi bomo razpravljali o posameznostih. Marksizem mora poznati vsak naš pokretaš, da poznamo razlike, ki nas ločijo. Naš pokret mora postati zaveden in borben. Zato ga bo vodila predvsem naša delavska mladina.

Obravnavali bomo vsa življenjska vprašanja, ki tičejo delavca. Alkoholno vprašanje mora biti med našim delavstvom bolj poznano. Verska vprašanja tvorijo itak temelj vsemu našemu pokretu in jih bomo redno obravnavali. Okrožnica papeža Leona XIII. »Rerum novarum« je podlaga za pravilno pojmovanje delavskega vprašanja in nam bo služila kot kačipot.

Povabili bomo vso katoliško inteligenco, ki ima voljo sodelovati pri radikalnem stremljenju krščanskega delavstva.

Naš pokret mora dobiti vidno in samostojno formo, zato je naša težnja: z izobrazbo dvigniti delavca in ga usposobiti za upravičeni življenjski boj.

Dr. P. Gvido Rant O. F. M.:

Naš življenski nazor!

Sredi mišljenja in naziranja, ki prevajajo sedanji rod, je težko izluščiti vodilno misel, toliko je zmede v njegovem hrepenenju in stremljenju. Toliko pa je gotovo: generacija, ki je živela pred nami, se je popolnoma vrgla v spoznavanje in obvladovanje zunanjega sveta ter se je v tem svetu izgubila. Prepričana je bila, da bo mogla na podlagi znanosti in tehnike zgraditi osebno in socialno življenje. Rezultat tega prepričanja in stremljenja leži pred nami. A tudi sedanja generacija še ni šla preko teh nazorov. Zalostno dejstvo je, da se večji del današnje mladine izgublja v ničevih stvarih ter se odteguje resnim nalogam življenja. V tej dobi velikodušne požrtvovalnosti in drznega poletja srečamo med mladim svetom toliko brezbriznosti in nezanimanja za vse, kar je dobro in plemenito, toliko nizkotnega stremljenja in brezpomembnih sanj. Čisto gotovo je, da bodo zmožnosti take mladine otopele ne le za dobro sploh, ampak tudi za vsestransko in vestno izvrševanje najbolj elementarnih, vsakdanjih dolžnosti življenja.

Dandanes naletimo tu in tam na neko vrsto mladih ljudi, ki imajo v človeški družbi vlogo trota. Od tiste ure dalje, ko so prišli k zavednemu življenju, so jih objele vse malenkosti zunanjega sveta. Stori niso ničesar in ničesar ne bodo storili. Zabavati se in spati, to je njihovo življenje. In njihovo življensko delo je: brati romane, obiskovati vesele, gledališče in kino, razkazovati na ulicah in cestah in trgih svojo majhno osebo, ki ji posvečajo svojo veliko skrb. Kaj jim mar za tiste velike stvari, ki vžigajo za vse dobro vneto mlada srca: Kristus, cerkev, domovina? Je to zgrešeno življenje, ki umira od dolgočasje in mori najboljše človeške zmožnosti. To brezplodno življenje slabi razum, ker duh otopi in se izčrpava v brezdelju; lomi značaj, ker pomehkuži voljo in zadržuje prožnost duha, da človek ni več zmožen nobene žrtve, nobene napore; kviri srce. Zakaj s tem, da misli tak človek samo na svojo lastno osebo in njeno zadoščenje, postane brezbrizen za vse, kar ga obdaja.

Ta nazor ne more biti življenski nazor Krekove mladine!

Življenski nazor mladine, ki gradi svoje lastno življenje in svojo organizacijo na večnih načelih krščanstva, more biti le krščanstvo in krščansko življenje. Ta mladina mora stremeti za tem, da se z vso svojo dušo oklene Kristusa, njegovega duha in nauka ter se kolikor mogoče približa življenju prvih kristjanov, da spozna tiste versko-nravnne nauke, ki nas jih uči Kristusova cerkev. Ta mladina mora postati zgled krščanskega življenja. En Bog je in ena sveta volja božja. Bog je dal zapovedi in zahteva, da jih izvršujemo. Cerkev daje s svojimi zapovedmi navodilo, ki nam olajšuje dopolnjevanje božjih zapovedi. Te zapovedi urejajo življenje vsakega posameznega človeka in razmere človeške družbe. Veruj v enega samega Boga, ne onečlašuj božjega imena, posvečuj Gospodov dan. Spoštuj pravice staršev in postavnih predstojnikov po četrti božji zapovedi, brani pravice ubogih, zatiranih in gospodarsko šibkejših po peti zapovedi, varuj svojo nedolžnost in nedolžnost svojega bližnjega, varuj pravičnost med mojim in tvojim, da se ohrani pravi red, da se izravnajo stanovska nasprotja, ljubi odkritosrčnost in resnico, kakor to zahtevajo ostale zapovedi. Vse te zapovedi so podlaga življenjskega in družabnega reda.

Na deseterih božjih zapovedih se vzgaja vest. In ravno vestnih ljudi potrebujemo dandanes prav tako, kakor vsakdanjega kruha. Zakaj katoličan biti se pravi, biti značajan na podlagi Kristusove vere; se pravi, držati se krščanskih načel v zasebnem in javnem življenju brez omahovanja na desno in levo. Urejeno vest in življenje po krščanskih načelih si pa ohrani človek samo s pomočjo milosti božje. V milosti nam podaja Bog roko, da postanemo močni v Bogu. Zato je treba zajemati iz studencev zakramentov milosti zveličanja.

Človek, ki je prežet teh resnic, bo vzljudil tudi svojo cerkev in se je oklenil z vso svojo dušo. Ko se žrtvujemo za njo, delamo za Boga, da se bodo spoštovali njegove svete pravice in da bo Bog zatriumfiral v okoliščinah in razmerah, kamor nas je postavila Previdnost; delamo za Kristusa, da bi s svojimi

zgodom in s svojo besedo pripeljali k njemu duše onih bratov, ki so se mu odtujili; delamo za človeštvo, da bi s čistim in neoporečnim življenjem zajeli val korupcije, ki se širi na vse strani; delamo za cerkev, da smo povsod na braniku tam, kjer se cerkev napada in jo branimo, če treba, tudi s svojimi telesi.

Ta ideal je dovolj velik, da zadosti in napolni najbolj plemenita hrepenenja mladega srca. Razum, ki hrepeni po resnici; srce, ki kopni po ljubezni; vo-

lja, ki jo žjeja po dobroti, najde v tem in samo v tem idealu popolno resnico, večno ljubezen, najvišje dobro, ker najde Boga.

Naj bi vsi člani Krekove mladine klesali svoje značaje na teh resnicah ter vrgli te misli v veliko socialno gibanje našega časa in v razkiranje versko-nravnega življenja, da se bo to, kar je zdravega, ohranilo zdravo, da se bo to, kar je ranjenega, zacelilo, in kar je gnilega, izrezalo iz organizma človeške družbe.

Al. Pukšič, Jesenice:

Skromna misel.

Dimniki — visoka okna, za njimi znoj in trpljenje. Zadahli rovi, dušeci plini — težke mukepolne skrbi. — In bodočnost? Kaj nam bo nudila?

Tako se vprašujemo krekovci ko v naporih strežemo strojem, katerim nas istoveti kapital, in razglabljam o družbi, ki mora priti, zgrajena na načelih krščanskega socializma.

Ali ni na nas ležeče, kdaj bo dobila današnja molohova družba drugačne oblike? Kdo nas razume bolj kot sami sebe?

Življenje Kreka, v celoti oporoka za nas, nam črta pota. Ali so to gladke ceste? Ne! Trnje, osat, ogromne skale so na poti k našemu cilju. Sama težka vprašanja.

Krekova smrt in vojne grozote so zadele najhujše nas, manualno delavstvo. Razdalja med nami in inteligenti, katerih vrste med nami se bolj in bolj redčijo, se je začela večati. Proces gre naprej, kljub temu, da vsi trpimo. Ali je možnost izboljšanja? Je!

A. Burkelj, Ljubljana:

Pred desetimi leti in danes.

Ako pogledamo deset let nazaj v ono dobo, ko je še živel in deloval med nami naš pokojni dr. Janez Evangelist Krek, nam ob njegovem spominu zažari duša in srce v ljubezni in hvaležnosti do tistega, ki je vse svoje sile in moči, ves svoj razum in vso svojo zmožnost žrtvoval samo za to, da reši izkoriščanja ves slovenski narod, zlasti pa delavski stan. Kot duhovnik ni iskal sam sebe, ni gledal na svoje osebne koristi, temveč se je zavedal, da je kot namestnik Kristusov predvsem poklican, da z njegovim naukom in s svojim praktičnim delom in zgledom pomaga v prvi vrsti tistim, ki so pravice najbolj žejni in potrebni, katerih lastnina je samo delo, vsled česar nimajo v zasebnem kot v javnem življenju nikakih pravic. Kako je vse to oživil varjal, nam dokazuje celo njegovo parlamentarno delovanje, kjer je bil vedno prvobornik za socialne pravice delavstva. Kljub temu, da je imel Krek takrat, kakor bi imel gotovo tudi danes, od strani nekaterih lastnih političnih pristašev pri svojem delu mnogo ovir in zaprek, se ni pomišljal, če je šlo za pomoč. Začel je organizirati ter navduševati krščansko delavstvo za boj za njegove pravice. Kar si je začrtal, je izpeljal v kljub raznim oviram in nasprotjem. Da reši malega človeka pred oduševstvom je organiziral denarne zavode, konsume, zadruge itd. Organiziral jih ni zato, da ustvari sam sebi kapital ali da si zasigura udobno mesto, ampak samo zato, da služijo te ustanove gospodarsko šibkejšim slojem. On ni oznanjal samo ljubezni do bližnjega, temveč je dejal: »Nismo berači. Ne prosimo milosti. Pravico zahtevamo! Meja med pravico in ljubeznijo naj bo le tam, kjer pravice ni več! V človeški družbi naj si bosta izobraženec in preprosti človek v medsebojno oporo.« S temi gesli je šel med inteligenta prav tako kot med delavca in kmeta. Vprašal ni nikogar, ali je njegovo delo potrebno ali ne, je komu všeč ali ne. Zbiral je okoli sebe vse sta-

nove, ki iščejo svojih pravic. Zdrav in bolan, truden in zaspan, v snegu in dežju je hitel na delavski shod, na sestanek v najoddaljenejšo gorsko vas. Tako je delal naš Krek. Dober je bil, to ve ne samo slovenski delavec, ne samo slovenski kmet, ne samo slovenski narod, to ve ves kulturni svet. Kot bojevnik za pravice vseh zatiranih je bil Krek tudi prvobornik jugoslovanskih idej.

Ko se je jeseni 1917 vračal iz Dalmacije v svojo ožjo domovino in se ustavil pri svojem prijatelju v St. Janžu, mu je smrt 8. oktobra pretregala nit življenja. Tedaj je zajokal slovenski narod, zajokalo slovensko krščansko delavstvo, ker se ga je nehote dojmila zavest, da bodo drugi, ki za prave potrebe delavstva nimajo smisla, podirali to, kar je on s svojim velikim duhom vzgojil in s svojim praktičnim delom delovnemu ljudstvu priboril. Ni se motilo! Da je temu res tako, krščansko delavstvo dokazuje hrani. Hrani pa tudi njegovo oporoko: »Vi vsi, ki ste seme izkrmavalega naroda, mislite le eno: Kako boste združili vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečali naši jugoslovanski državi, za njen procvit, kulturo in blagostanje.«

Tako Krekova oporoka. Kako se izpolnjuje, občuti danes zlasti delavski stan. Ne delo za procvit, kulturo in gospodarsko blagostanje naše države, ampak gonja za osebnim dobičkom, lov za kapitalom, ki ne služi širokim plastem ljudstva in tudi državi ne. Bohotno raste in se šopiri kapitalizem, ki ustvarja brezmejno revščino delovnega ljudstva. Na eni strani kopičenje bogastva na račun tistih, katerih lastnina je samo delo, na drugi strani pa gospodarsko in moralno propadanje delovnih stanov. Vse sile, vse moči in zmožnosti se povečajo, ne v prid državi, temveč gre vse za tem, kako izkoristiti in izrabiti široke plasti delovnih stanov v sebične namene posameznih ljudi. Imamo gospodarski red, ki ni socialen, ki ni krščanski. Goji se

kultura, ki ni krščanska, ki temelji na liberalizmu in ne pozna demokracije. Delovno ljudstvo se smatra samo kot orodje, katerega lahko izrablja, kdor hoče in ko se izrabi, se vrže kot stara šara proč. — Pravičnost, krščanska ljubezen do bližnjega v današnji zmaterializirani družbi nimata mesta. Nesebičnih, odločnih in požrtvovalnih delavcev, ki naj bi nastopali za pravice brezpravnih, manjka. Kreka ni...

Krek je umrl, duh njegov pa še živi. Živi največ med ponižanimi in užaljenimi, to je v srcih krščanskega delavstva. Da se oživotvorijo njegove ideje ter nadaljuje njegovo delo in poglubi od njega pravkar začeto delo za izobrazbo delavstva, se je ustanovila delavska izobraževalna organizacija »Krekova mladina«. Namen te organizacije ni, gojiti prepir in nesoglasje, temveč zbirati, vabiti ter izobraževati hoče delavski stan. Vzgojati ter usposobiti ga hoče, da si bo znal pridobiti in ščititi vse pravice, ki mu po božji in človeški postavi gredo. Namen »Krekove mladine« je na podlagi krščanskih resnic, vzgojiti delavsko mladino v prave kristjane, v zavedne krščanske socialiste. Izobraževati hoče delavsko mladino v splošni izobrazbi, ki je za vsakega člana človeške družbe potrebna. Vzgojiti in povedati hoče delavski mladini, da je pošteno delo za vsakega človeka dolžnost, da delo delavca ustvarja kapital, da je brez dela delavca obstoj človeške družbe nemogoč ter da Kristusov nauk v splošnem ni samo za to, da se o njem govori in piše, temveč

da ga je vsak stan in vsak kristjan izpolnjevati dolžan. Na tem temelju hoče Krekova mladina vzgajati delavsko mladino ter ji dokazati, da je nad vsemj socialnimi reformatorji vseh svetovnih naziranj popoln le nauk Kristusov. Krekova mladina hoče v svojem izobraževalnem delu dokazati, da se nauk Kristusov ne da spreminjati kot se spreminjajo mnenja raznih voditeljev držav, narodov, političnih strank in organizacij, temveč, da je v nauku Kristusovem pravica vsakega, tudi najbolj zaničevanega delavca do človeka vrednega življenja zagotovljena ter da imajo tako kot v zasebnem tudi v javnem življenju pravico odločati ne samo oni, ki ne razumejo potreb najbednejših in brezpravnih, temveč tudi oni, ki so brez zaslužka, brez strehe, brez obleke in brez kruha. Zato hoče »Krekova mladina« vzgojiti zavedne, požrtvovalne in nesebične delavske voditelje, ki ne bodo šli za svojimi osebnimi koristmi, temveč se bodo zavedali, da je boj za pravice brezpravnih in zatiranih krščanska dolžnost. Da bo »Krekovi mladini« mogoče vršiti izobraževalno delo v tem smislu, vabi k svojemu delu vse one kulturne delavce, ki so obiskovali razne socialne tečaje, katere je vodil pred desetimi in več leti pri Sv. Joštu pokojni dr. Janez Evangelist Krek. »Krekova mladina« kliče v svoje vrste vse one, ki imajo smisel in voljo posvetiti svoje zmožnosti v tem pravcu, da gremo k uresničenju oporoke in idej pokojnega Kreka.

Anton Marinček:

Naša moč.

Na pragu nove dobe smo; na pragu dobe, ki zahteva od proletarca vso pozornost.

Če bi motrili položaj današnje odločujoče družbe po njenem trenutnem stanju, bi mogoče menili, da je zgorajšnja trditev drzna. Saj ima kapitalizem skoraj v vseh državah vodilno mesto. Dela zakone, ustvarja razna gospodarska podjetja, meče s svoje bogato obložene mize drobtinice bedni masi v obliki raznih socialnih koncesij, kuje finančne načrte, usmerja prometno politiko, določa višino in značaj davkov. Z eno besedo: kapitalizem je gospodar položaja.

Videz je tak. V resnici pa že pričenjajo zoreti sadovi propalosti v tej družbi. Položaj v javnosti morejo obvladati vedno le močni značaji, ki se popolnoma vžive in posvete ideji. Kapitalizem je bil mogoč, ko ga je nosila še močna, mlada in življenja polna družba. Danes ni več take kapitalistične družbe. Vsled tega doživljamo v sedanji kapitalistični družbi nervozno hlastanje po vedno novih sredstvih in iskanje novih smeri. Toda ni sposobna, da bi ustvarila kaj zdravega in krepkega. Razpadu ne more ulti. Sedanja kapitalistična družba je podobna lepo obdelanemu vinogradu z mičnimi zidanicami. Hrib pa, na katerem so vinograd in zidanice, se polagoma useda. Vemo, da se bo izpremenilo to premikanje nekega dne v silen plaz. Sigurno je, da pride tak mogočen plaz nad sedanjo družbo. Ura je pa še zakrita v oblake bodočnosti. Prerod človeške družbe je mogoč le, če pridejo v njo nove, sveže moči. Kot stvaritelji nove kulture, kot graditelji nove družbe so pa poklicani v prvi vrsti dosedaj najbolj prezirani in zaničevani — proletarci.

Usodno za sedanje stoletje je bilo, da je s svojimi svobodomiselnimi nauki raztrgalo vez med delom, človekom in Bogom — da je odklonilo odgovornost za svoja dejanja pred neko zadnjo silo in da je postavilo sebe za središče vsega delovanja.

Nova družba bo morala dati temu stoletju v prvi vrsti novo moralno podlago, ki bo zopet postavila človeka nad stvar, ali še jasneje, ki bo zopet stakla vez med delom, človekom in Bogom.

Dobro se pa moramo zavedati, da je precejšnji del delavstva nasproten tej vezi. Sicer zahteva novo družbo, toda hoče jo postaviti v bistvu na isti temelj, na katerem je zgrajena sedanja družba — na materializem. Nujen rezultat materializma je brezverstvo, z brezverstvom pa vse napake in zle posledice sedanje družbe. Kajti ista korenina mora roditi isti sad.

Naloga krščanskih socialistov je, da posegamo ofenzivno v sedanjo razkrajajočo se družbo in da prinesemo med delavstvo jasnost z ozirom na pojmovna

nje družbe in na kakšnem temelju naj se gradi.

Še na eno dejstvo ne smemo pozabiti krščanski socialisti. Da smo v tem boju navezani le nase. Meščanska družba nas ali ne more ali pa noče razumeti. Posledica tega je, da naletimo na težkoče večkrat tudi v krogih, od katerih jih ne bi pričakovali. Zaradi dobre stvari in zaradi naše bodočnosti moramo take zapreke premagati. Zatajevati se moramo v malenkostih ter imeti pred očmi le svoj cilj!

Medtem pa delavstvo ne sme izgubiti iz svojega vida bližnjih nakan kapitalistične družbe. Skušala bo namreč sedanje slabe razmere, v katerih živi delavec, izrabiti in se z njimi okoristiti na razne načine: znižanje plač, podaljšanje delovnega časa; v zvezi s tem še večji odpust delavcev, vpeljava samovoljnih delovnih redov brez sodelovanja delavstva itd.

Vsekakor bo neposredna bodočnost doba trdih bojev za eksistenco in pravice delavstva.

Razmere so sicer težke, toda ne obupne. V roke delavstva samega pa je položen končni izid teh bojev. Če bo delavstvo v teh bojih enotno, disciplinirano in solidarno, če bo zidalo bodočo družbo na temeljih krščanske demokracije, je ni sile, ki bi ga mogla streti.

V interesu celokupnega delavstva in družbe same je, da spravimo krščanski socialisti delavske mase v svoje organizacije. V prvi vrsti se nam pa morajo pridružiti tisti delavci, ki se že priznavajo h krščanskemu svetovnemu nazeru, pa kljub temu stoje ob strani in se ne udeležujejo aktivno delavskega gibanja.

Šele ko bomo sami združeni v močno falango, bomo lahko premaknili naše sile tudi med one delavske vrste, ki navidezno nasprotujejo našemu gibanju.

Najuspešnejše sredstvo v dosego tega cilja je naš tisk!

Vsaka delavska organizacija in sploh vsako delavsko gibanje brez lastnega, močnega in neodvisnega tiska je podobno ohromelemu bolniku, katerega delež na tem svetu je le bolniška postelja.

Nasprotno je pa organizacija, ki razpolaga z močnim tiskom, trdna, borbena in nepremagljiva.

Kajti delavski tisk tvori hrbenico svoji organizaciji; delavski tisk so usta, skozi katere govori organizacija tisočim in tisočim somišljenikov vsak dan, vsak teden ali pa vsak mesec. Delavski tisk priraja najštevilnejše in najučinkovitejše shode.

Delavski tisk so pljuča, s katerimi diha organizacija. To pa ve vsakdo, da je človek, kateri je bolan na pljučih, zapisan smrti. Isti konec čaka tudi organizacija, ki ima slaba pljuča ali jih pa sploh nima.

Delavski tisk tvori one tajne in nevidne žilice, po katerih pretaka organizacija v svoje člane svoja načela, smisel za disciplino, požrtvovalnost, pogum in smisel za izobrazbo.

Razmah organizacije je mogoč le potom razmaha njenega tiska. Vsak krščanski delavec bi moral smatrati za svojo obvezno dolžnost, da žrtvuje dnevno vsaj 20 par za svoj tisk in da je brezpogojno naročnik »Pravice«.

Nešteto krat se razburjamo, da ni vse v redu. Pa tudi ne bo, dokler ne bomo

A.:

Duh mladine.

V 2. številki »Časa« 1. 1. razpravlja J. Pogačnik o duhu nemškega katoliškega dijaštva. Zanimalo bo tudi mladega delavca, kakšen je povojni duh trezne in delavne dijaške mladine. Naj omenim glavne točke, ki bi jih zelo lahko prevzela v svoj program naša »Krekova mladina«.

1. Mladina naj goji treznost (abstinenco). Ako bi pri nas mogli vsaj omejiti pijančevanje, kolika pridobitev bi bila na narodnem premoženju in vse drugačno življenje bi zavladalo med nami.

2. Mladina zahteva življenje. To je naravno, preprosto življenje.

3. Mladina hoče biti avtonomna. »Krekova mladina« naj vzgoji samostojne, zavedne krekovce.

4. Mladina hoče samostojnost, a nič manj ne spoštuje avtoriteto.

5. Mladina hoče biti resnicoljubna.

v enem krogu vsi, kateri smo enih misli in enega duha! Zbrani v organizaciji do zadnjega moža in s tem tudi močni in v polni meri upoštevani pa bomo takrat, ko bo romala »Pravica« med naše mase vsak teden v dvajset tisoč ali pa še več izvodih.

Kdor želi sebi in svojim tovarišem dobro, naj se pridruži našemu gibanju z vsem srcem, predvsem pa naj posveti vse svoje moči za okrepitev naše najjačje organizatorične sile — za okrepitev našega delavskega tiska.

6. Mladina odklanja samo formalnost (zunanost). Svoje delo hoče poduhoviti.

7. Mladina hoče biti preprosta. Nasledovat hoče sv. Frančišku Asiškemu, gojiti božje detinstvo.

8. Mladina hoče vzgojiti osebnosti, značaje, ki so združeni z občestvom.

9. Mladina čita zelo sv. pismo in se udeležuje verskih vaj in cerkvene liturgije.

10. Mladina rada potuje, dela izlete in tabore.

11. Mladina ljubi domače ljudstvo, domačo grudo.

12. Mladina ljubi svoj jezik, svojo narodno pesem.

To je živahno življenje nemške dijaške mladine. Želimo, da bi se vnesel ta duh tudi med našo mladino, ne le delavsko, ampak tudi med naraščaj našega izobraženstva.

Anton Zaren:

Delovni program „Krekove mladine“.

Da nam bo vladal Kristus, ne kdo drugi.

Za prijateljstvo je potrebno isto vedeti in isto hoteti; za sovlado pa tudi isto storiti.

Božjo vednost nam omogočuje vest; to pa na ta način, da ravnamo oko vedno za boljšim spoznanjem. To spoznanje človeka narave nazadnje privede do zavede, skozi katero ne vidi več naprej. Zavezo mu odgrne razodetje božje, ki ga sprejmemo po veri v Boga. Nov pogled oko razširi in nas dvigne v višine, s katerih razgledamo svoj nič, pa tudi svoj smoter in smoter vsega, kar je.

Ko z Bogom isto vemo, je treba, da z Bogom isto hočemo. Čim bolj vidimo isto, tem bolj hočemo isto.

Potem ko gleda skozi naše oči Pog in mi skozi oči božje, in ko mi tako rekoč skozi božje srce ljubimo in Bog skozi srce naše, tedaj je mogoče, da tudi v podrobnem isto storimo. Zakaj dejanje je zunanji izraz notranjosti. In to dejanje se dejstveno predvsem po našem strokovnem poklicu. Omogočuje nam kruh; s kruhom telesno življenje; s telesnim duševno; z duševnim življenje božje, da se tako vsi ti darovi dvigajo tja, odkoder smo jih dobili.

Z Vodnikom.

Božjo naravo veže s človeško Rešitelj Kristus. Zato je v ravnani našim On naše ravnilo, Vodnik, naša pot. Zato je vsakega, ki hoče graditi, prva naloga, da prouči in osvoji v svoj značaj Rešitelja. Brez tega znanja ne more reševati ne sebe ne drugih. To je vogelni kamen, na katerega gradimo svoj program, svojo delo, svoje mladinsko gibanje.

S tega drevesa rastejo okoli glavnega trije vrhovi: ujasnjevanje mišljenja, preizkuševanje značaja, usposabljevanje v svoji stroki. Mnogo tega bo prepuščeno skrbj vsakega posebej; v marsičem pa bodo pomagali skupni posveti; navdušenje in veselje pa netili verske vaje, predavanja in oder.

Da vse delo poteče organično, se hočemo držati cerkveno solnčnega leta: začeti z imenom Rešiteljevim in končati z rojstvom za večnost. Zato naj pride najprej na vrsto prva programna točka:

Ideja vere.

Zakaj jasnost mišljenja nam je najpotrebnejša; in to jasnost protivniki tudi najbolj napadajo. Po vsej sili se trudijo dokazati, da je vseeno, ali greš po tisti cesti, ki pelje mimo Ljubljane, če hočeš priti v Ljubljano, ali po tisti, ki res pelje v Ljubljano. Vseeno je, pravijo, ali imaš Mohamedovo cesto ali Budovo ali Kristusovo ali sploh nobene, kakor tisti, ki se kakor kizmet v svoje lastno blato

vsede in se ne gane z mesta in pravi: Jaz se že ne bom trudil, ne za to, kaj je prav, ne za to, da bi se pomaknil naprej.

Pa tudi, če bi ne bilo teh ljudi, moramo v svoji prvi zadevi biti jasni in navdušeni. Da pa bomo imeli od nje svojo in občo korist, združimo jo z dnevi DŠV, družbe za širjenje vere. Član te družbe tako ali tako naj bo vsak. Da pa se o njej znova in znova poučimo, navdušimo in tudi kaj storimo, določimo v ta namen dva izmed družbinih dni za svoja javna. Menim, da sta najbolj primerna 3. maj in 14. september: Najdenje in Povišanje svetega Križa.

Rešitev Slovanov.

V čemer je rešitev za nas poedince, v tistem je tudi za slovanske narode. Mišelnost, uravnana po resnici, dela naše srce občestveno, katoliško. Vse, kar privoščimo sebi, želimo vsem. Resnica in dejanje resnice je velikodušnost. Vsak član družine se rad žrtvuje za skupnost. Čim bolj jasna je pravost mišljenja in vere in čim bolj dejansko se izliva v življenje, tem enotnejša je osebnost tvoja, tem enotnejša tudi družba, v kateri živiš.

V to notranjost tvojo in tvojega rodu pa vdirajo razni maliki, da bi nazaj v sebičnost potegnili tvoje srce. Ko omenjam te malike, preidemo zlato tele, kateremu mladina vobče še ni dostopna, pač pa moram omeniti drugega malika, s katerim zajemljejo mladino, zlasti dijaško in premožnejših krogov. To je ideja svobodnjaške narodnosti. S pomočjo te ideje so zapeljali Sokola, s pomočjo te ideje so ustanovili Orjuno, s pomočjo te ideje so si prilastili imetje in naprave drugih narodnosti, »nacionalizirali«, s pomočjo te ideje zavili na svoja pota Ciril-Metodovo družbo, s pomočjo te ideje lovili denar za »Slavensko banko«.

Zato mora Krekova mladina, kolikor le more, dvigniti to idejo iz umazanega blata v tisto luč, v kateri jo uporablja ACM, apostolstvo sv. Cirila in Metoda, pod zavetjem Device Marije. Da v Slovanih zmaga resnica, in velikodušnost nad sebičnostjo, tudi to delo mora v načrt Krekove mladine. Da postanejo vsi Slovenci člani tega apostolstva, poučeni, ognjeni, delavni, določimo pri našem gibanju spet dva dneva v letu: god svetih bratov Cirila in Metoda ter Slomškov obletni dan: 5. julij in 24. september; kjer je pa priročnejše, nedeljo po teh dneh.

(Dalje.)

Agitirajte za „Pravico“!

nam nagajali. Vsi taki napadi so premagani. Imamo tudi svojo hranilnico, ki je že prvo leto kljub veliki krizi napredovala. Pri zadnjih volitvah je SLS pri nas napredovala za 50 glasov od občinskih volitev. Socialisti so v tem času izgubili okrog 20 glasov in SDS pridobila 30 glasov. Za treznost je pre-skrbljeno na ta način, da smo začeli razpečavati razne brezalkoholne pijače.

Skrb za zdravje.

Ozeblina na nogah.

Zoper ozeblina se priporočajo najrazličnejša sredstva: kamilice, ilovica, osoljena voda, terpeninov špirit. Od vseh sredstev pa je najcenejše, najučinkovitejše sledeče: Ako imaš močno ozeble noge, počakaj, da bo nastopilo južno vreme, da se sneg omežja. Sezuj se, natakni copate. Na primernem mestu copate odloži in stopi bos v mehek sneg in začni urno stopati sem in tja po snegu. Spočetka te bo morda malo zeblo. Po dveh ali treh minutah pa že ne boš več čutil mraza. Po snegu stopaj 10 do 30 minut. Nato natakni copate, stopi v vežo, obuj suhe nogavice in čevlje in se sprehajaj ali v veži ali zunaj vsaj 10 minut, da si ogreješ noge. Od tistega trenutka ne boš več čutil ozeblin in bolečin. Ne smeš pa v sneg, če imaš rane na nogah. Pri sezuvanju in obuvanju bodi uren, da se ne prehladiš. Če si neokreten, naj ti kdo pomaga.

Pege na koži. Vsaka gnojna rana, mozolji in različne poškodbe puste za seboj rdeče pege, ki so neprijetne. Ako jih namažeš z encijanovo tinkturo trikrat na dan, bodo izginile. Encijanovo tinkturo dobiš v lekarni.

Za žene in dekleta.

Magi. Znale kocke »Magi« pozna vsaka gospodinja. Iz njih se skuha juha, ki je redilna in lahko prebavljiva. Pripravi se na zelo hiter način in je zelo poceni. Z eno Magijevo kocko si pripravimo 1 do 3 krožnike juhe. Priporočljive so te kocke zlasti dotičnim, ki ne ljubijo mesne hrane.

Kako odstraniš madeže od črnila? Madeže od črnila na parketnem podu odstraniš s sokom limone. Limono pre-reži ter drgni s polovico madež, dokler ne zgine. Nato dotično mesto izperi z vročo milnato vodo. Če se je črnilo šele razlilo, je dobro najprej posuti z žaganjem, ki črnilo posrka. Pri drgnjenju z limono pazi, da ne umažeš čistih delov poda. — Sveže madeže od črnila v tkaninah dobro izperi z mlekom, limonovim sokom ali limonovo kislino, ki jo raztopiš v vroči vodi. Tkanino nato večkrat izplakni z vročo vodo. Iz volne, tepihov itd. spraviš madeže od črnila na sledeči način: Madeže nakapaj z mlekom, ki ga čez pet minut posuši s čisto vato. To postopanje ponavljaj, dokler madež ne izgine, nakar izperi z milnato vodo in s prtičem osuši.

Kako odstraniš madeže iz belega atla-sa? Čisto belo vato namoči v pogret špirit in z njo drgni namazano mesto. Madeži zelo hitro izginejo. Čevlje iz atla-sa, na katerih se nahajajo madeži, lahko na ta način hitro očistimo, in sicer tako, da so videti kakor novi.

Razno.

Velika nesreča v kinu. V Montrealu v Ameriki se je dogodila strašna nesreča v kino gledališču, ki je zahtevala življenje 76 otrok. Gledališče je bilo napolnjeno pri otroški predstavi do zadnjega kotička. Med predstavo je pa izbruhnil ogenj. Ker je vse drvelo k izhodom, je nastala silna panika. Gneča je bila tako velika, da se ni nihče mogel ganiti. Na pomoč so prihiteli gasilci, ki pa niso mogli ničesar ukreniti. To strašno stanje je trajalo le deset minut, čigar konec je bil, da je obležalo mrtvih 76 otrok v starosti pod 18 let. Poleg mrtvih je bilo nad 30 ranjenih, katere so prepeljali v bolnico. — Ogenj, ki je napravil le malo škode, so hitro pogasili. Vso nesrečo je povzročil le velikanski strah, ki je ob klicu ogenj, prevzel vso množico navzočih.

Zastrupljenje na ženitovanju. V občini Vilne se je vršilo ženitovanje, na katerem so točili gostom tudi lesni špirit. Veliko število oseb se je z uživanjem zastrupilo in je 13 oseb takoj umrlo, 12 se jih je borilo s smrtjo, ostale pa se je posrečilo z zdravniško pomočjo ohraniti pri življenju. Izdelovalca tega špirta so zaprli.

Za kratek čas.

Dobro sredstvo. »Janez, pojdi v kuhinjo in Micko pošteno okregaj in ozmer-jaj!« — »Zakaj vendar? Saj ni ničesar

zakrivila.« — »Ničesar. Toda danes mora otepsti preproge prahu. To pa stori najbolje, če je razdražena.«

Novi stanovanjski zakon. »Veste, stanovanje mi zelo ugaja, samo ne vem, če bo dopadlo tudi moji ženi.« — »Dragi gospod! Sedaj se vam je treba hitro odločiti. Danes je lažje dobiti drugo ženo, kakor novo stanovanje.«

Pozabljiv. Gospod blagajniku: »Vi ste strašno pozabljiv in jaz se skoraj bojim, da boste pozabili blagajno izprazniti, če boste kdaj popihali v Ameriko.«

Pismo uredništva.

Kakor je že naznanila zadnja »Pravica«, smo danes stopili pred svoje tovariše in pred širšo javnost s prilogo »Socialna kultura«.

Sami priznamo, da priloga ni popolna. More pa postati in bo le pod edinim pogojem, če bodo sodelovali vsi naši somišljeniki. Tukaj ne menimo samo sodelovanja z dopisiljanjem spisov, ampak tudi s tem, da opozarjajo tovariši uredništvo na morebitne napake in da izražajo svoje želje in nasvete, ki bi merili na zboljšanje priloge v formalnem in vsebinskem oziru. Dobre nasvete bomo prav z veseljem vpoštevali in udeležili.

»Socialni kulturi« pa želimo, da bi se razširila med naše delovne sloje in da bi ostala njihov stalni buditelj in voditelj.

Vrednost denarja: za 1 dolar dobiš 56.75 Din; za 100 frankov 223.— Din; za 100 lir 245.— Din; za 100 avstrijskih šilingov 801 Din; za 100 čeških kron 168.50 Din; za 100 nemških mark 1349 dinarjev.

Pierre L' Ermite:

16

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

»Da, toda podvizaj se! V juniju smo že, sedaj je pravi čas. In nič ne rečem, da ne bi nekoč česa kupil na deželi... To pariško življenje postaja čedalje bolj brezumno... Tišči me v gotovih trenutkih bolj kot morem povedati. Ah, mir!... da bi imel mir!...«

Tudi Marija je naglo odkosila v kuhinji. Bila je izpostavljena ondi običajnemu nagajanju, za katero si je izmišljevala Melanija vedno nove načine, kajti, njena potreba, da si brusi zobe, je postajala baš spricho dekletovega molka in prezira vedno hujša.

Neredko je Marija prostovoljno pozabila na svojo kavo in šla s poobedkom v jedilnico, kjer je bila — kjer je verjela, da bo bolj mirna. Nato je nosila nazaj v rastlinjak tistih nekaj cvetic, ki jih je postavljala na mizo za obed.

Isto je storila danes, vedoč, da je imel njen mladi gospodar kar najbolj upravičeno željo, da govori z njo. Res ga je zatekla v cvetičnjaku, kjer je pisal dolgo pismo tej neprevidni Lily, ki se je bila drznila telefonirati mu na zasebno stanovanje, kjer bi bil mogel vsakdo — celo njegov oče — priti k aparatu...

Marija mu je povedala naročilo, ki ga je bila prejela. Medtem ko je govorila, je Ludvik Hughe zmajeval z glavo s skrbipolnim obrazom:

»Kako naj se znebim tega...? Ni drugače, na vrsti je odkupnina!

»Prelomiti bi bilo tako enostavno!«

»Tako enostavno...? Uboga moja mala..., vi pač niti ne slutite, kaj so takšne ženske!... Najprej vam govorim, da vas ljubijo. In ko je človek mlad, je tako naiven, da tem lažem verjame. Resnično, zagotavljam vas... verjame jim! Njia hova prevara je tolikšna, da jih v začetku včasih same premoti. Toda kaj kmalu zapazite, da vas te ženske ljubijo, kot ljubi volk rebre..., kot ima mačka rada miši. Zlasti kadar se jih hoče človek otresti, občuti strašno, globoko moč sprijema...

»Metresa«, oh, kako je ta tako poniževalna beseda pravilna!«

Ludvik Hughe je, sledeč svoji navadi, hodil po rastlinjaku gori in doli. Bil je vrgel proč cigareto in se zagledal v daljavo kot da motri položaj.

»Veste li, kako pravijo tej Lily tam na Montmartru? Pravijo ji gospodična Suhotina.« Prime se celo železa, pa niti oddaleč nisem železen! Vidite, pošteno sem padel!...

»A oni večer ste jo pri mizi branili s tako lepo vneto!...«

»Očividno, branil sem jo..., ampak iz nekakšnega moškega napuha... Človek ima kljub vsemu svoj ponos!... Noče izgledati kakor da ga je čisto navadno speljala kaka uličnica... Sanja pač o bolj slavnem, bolj poetičnem, bolj nežnem porazu!... To pa je vsakdanja, plehka in osmoljena pustolovščina. S to Lily sem se zapletel od vseh strani. Je res..., obljudil sem ji za poletje vilo... Tak tepec!... Ah, kako so moški vendar neumni!... Ko pomislim, moja dobra Marija, da bi bil zavoljo te deklinje zapustil očetovsko hišo, če bi me ne bili vi zadržali... In veste, ko bi bil odšel, bi se ne bil vrnil nikdar...«

»Da bi bil šel živet z njo?...«

»Ki pa ne bi bila več marala zame, ker bi bil brez denarja! Bil bi citrona, ki jo vržejo proč, potem ko so jo izželi. Nazadnje je... napisal sem ji pravkar list, v katerem skušam, da jo ne razdražim..., ampak da jo nalahko utopim. Ne odrekam ji denarja, kolikor ga ji lahko dam... Je preteklost vmes. Je to nekako tako kot truplo, ki ga vlečeš za seboj... Vse se plača, zlasti stvari, ki so vam jih ponudili..., skoraj vrgli v glavo... Toda sedaj bi hotel imeti prosto pot za bodočnost. Oh, da bi postal svoboden!... Razumete li, Marija?«

»To je zame tako zelo novo!«

»Saj imate vendar oči?«

»Da..., a jih zapiram...«

»Nikoli še niso slišala kaj takega, kot slišijo danes...«

»Kje ste bili potem vzgojeni?«

»Pri papanu in mami!«

»In sta se ljubila?«

»Druga je umrla vsled smrti prvega.«

»Ste imeli brata?«

¹ Maitresse pomeni prvotno gospodarica.

»Junaka, ki ga je zadela sredi neba krogla v čelo.«

»Tedad ne veseljaka kot sem jaz...? Marija moja mala, pošteno se vam moram gnusiti...«

»Žalostite me. Tudi vi bi bili lahko nekaj!«

»Res je..., če bi imel oporo! Izrekli ste pravkar lepo besedo: »Žalostite me!...« Trudil se bom, da vas več ne užalostim...«

Nato je prešel hitro k drugi misli:

»Nesite zvečer to pismo na pošto... Je precej težko... dajte ga stehitati...«

Marija je pogledala list, ga pogledala in dejala obotavljaje:

»Tu sem manj sigurna... Vendar se mi močno zdi, da ne delate prav, ko ji pišete...«

»Zakaj...?«

»Dajete ji v roke, tej ženski, dokazilno listino, eno orožje več... dočim če molčite... počakate... jaz poskušam mnogo molčati...«

»Je mogoče bolj pametno... Toda kaj hočete! Pismo je napisano...«

»Talleyrand² je večkrat rekel, da si upa spraviti človeka na vislice, če ima od njega le pet vrstic!...«

»Vi poznate Talleyranda!« je vzkliknil Ludvik Hughe popolnoma presenečen.

To »pot je Marija zardela... zardela...«

Pa prav v tistem hipu se odpro na mah vrata rastlinjaka... Na pragu se prikaže Melanija z gadjim obrazom:

»Ah, pardon!... Vaju motim...? Menila sem, da ni nikogar tu...«

In Melanija izgine počasi z nasmehom, ki hoče mnogo povedati.

Ludvik Hughe ne prisoja temu pojavljanju kuharice nobene važnosti; toda Mariji Durand začne srce močno utripati.

Hotela bi takoj oditi... ukiniti ta pogovor med štirimi očmi, ki ji malo prej ni bil nič neroden... ki pa jo sedaj duši, zakaj vnaprej slutiti, kaj se govori tamkaj za kuhinjskimi vrati.

»Torej... Kaj s pismom?« vpraša znova hoteli oditi.

»Kaj težko mi je!«

»Morate se odločiti... brž!«

»Zakaj brž...? Vi bi ga še vedno ne odposlali!«

»Gotovo da ne!«

»Ravnokar ste bili še v dvomu...«

² Francoski kardinal in minister, živel od 1754—1836.

Ali hočeš še **zlato uro za nameček?** Tako se je slišalo in se sliši pogostokrat, če ta ali oni preveč »gliha«. Danes se pa dela reklama res celo z zlato uro, a dobi jo izmed več tisoč odjemalcev le oni, ki je tako srečen, da kupi določeni kos blaga.

Ni pa tako pri **delavskem konzumnem društvu v Ljubljani**, kjer si vsak član s tri-procentnim popustom, ki ga dobi od izkupička, more sam kupiti zlato uro.